

MÁLTEIGURIN

Kunstig list

Í einari betur ósendari sjónvarpssending um William Heinesen bleiv sagt, at hann brúkt orðið 'glataður'. Hetta er ikki rætt. William skrivaði bókina 'De fortabte spillemænd', og seinni hava *ovnur* umsett bókina og givið henni tað misháttu navn 'Glataðu spællemennir'.

William var orðakunstari sum fáur. Tað er ikki trúligt, at hann hevði tikið eitt orðatøll sum 'glataður' í sín munn. Hann brúkti eisini fegin tað gamla orðið »kunstur« heldur enn tað nýggja og vatndeyva 'list'. Orðið 'kunstur' kemur av 'at kunna'. Tað hevur verið færoyskt leingi. Í Artala kongi av Atlandi hoyra vi (síndi 9-11):

»Hoyr tú, kelling, vís og klók,
vilt tú meg nakað læra
av tí stóra rúnarlisti,
og skal tær gott betala.

Lær meg til at rúna,
lær meg til at fljúga,
mikið skalt tú fáa í verð,
meir enn mammamógvál«

Kellingin fer eftir rúnarbók
til Artal kong at læra,
lærði hann bæði ílt og gott
av sínum kunstri harða.

Her hava vit bæði 'list' og 'kunst', og tey tykjast her at hava sama týðning: at duga gand, men so er ikki altíð. Tann germanski grundtýðningurin hjá 'kunst' er kunnskapur og vitan. Seinni hevur orðið fingið sín nútíðartýðning pluss ymsar síðutýðningar sum t.d. kunstøð, kunststoff og hundakunstir.

Orðið 'list' er nakað fløktari. Umframt at hava teir nýggjar týðningar 'kunstur', dagnaskapur, kuteisi og snild' kann orðið eisini fæst aftur til týðningin 'slóð, leggstaður'; tað vil siga, at tá vit ganga á leistum, so eru vit listarlig. Á donskum hevur 'list' í dag týðningin 'snild', smb. 'kvindelist'.

Tá ið nationalistiskir málreinsarar høvdu sæð ljósið, fóru teir at mála út yvir tað mál, sum hevði verið *fólksins mál* í túsund ár. Teir vóru ágrýtnir og nærlagdir, men ikki altíð var tað kunstnarans kústur, teir høvdu á lofti. Til dømis hildu teir, at 'kunstur' var danskt og ljótt, og tí mátti alt kynstur eita okkurt við 'list'. Ein kynstrigur persónur er 'ein lista-maður'. Eitt valaverk er 'eitt listaverk', húsíð við øllum kunstverkunum er 'eitt listasavn', og tey, sum er glað fyri kunst, eru limir í Føroya Listafelag. Samgongan av kunstarafelegum eitur Lista-sambandið, stytt LISA. Tað kundi eisini itíð Kunstnara-sambandið. Politiskir flokkar kunnu gera listasamband. Vit hava loftslistar og lineoleumslistar. Og so hava vit eisini hitt orðið: lystur, lystigur, lystibátur, lystushv osfr. Orðasmíð er ofta fløkju-smíð.

Artal kongur biður kellingina læra seg »kunstin harða«. At duga orðagand er ein harður kunstur: *steinur brestur fyrri mannatungu*. William var gandakallur í orðum. Hann hevur latið okkum sít verk, sum hann hevur teigt og smøggað og filað og pussa av einlistum, og bæði William og hansara verk eiga at fáa frið. Hvørki Kingo ella Grinda-vísan ella William skulu umsetast til færoyskt. William á donskum er orðakunstur; William á færoyskum er kunstig orð.

Her SÆST LÝSINGIN...

Tíðindi, lýsingar, myndir og alt møguligt annað – alt finnur tú í Tíðindablaðnum Sosialinum!

Frá Málnevndini

ORÐAFAR

Í sambandi við at færoyska málnevndin javnar gevur út litið blað, sum umrøður ymsar málspurningar, fer Tíðindablaðið Sosialurin hvønn leygardag at prenta burtur úr hesum blaði. Her er fyrri stóran part talan um viðmerkingar til ymisk orð, vendingar og máliskur, sum eru brúktar í fjølmiðlunum. Vit leggja fyrri í dag við einum stubba úr »Orðafar« nr. 37, sum kom út í februar. Hann snýr seg um skipasmíð.

SMÍÐA SKIP OG BÁTAR

Eitt blað skal hava rós fyrri at skriva um at smíða skip og skipasmíð. Tað er hugaligt, at soleiðis verður sagt og skrivað viðhvørt, tí nú hevur leingi verið vanligt at hoyra og lesa um at »byggja« skip og »skipabygging«. Orðið at byggja hevur breitt seg í meira lagi seinastu tíðina, t.d. at »byggja« vegir, flogvøllir, berghol o.a.m. So galið er, at menn eru eisini farnir at tala um at »byggja« bátar, og báta-smíðir verða tíðum nevndir »bátabygjarar«. Í bátasmíði hevur orðið at byggja sermerking. Sagt verður t.d. um bát, at, at hann er *nógv byggdur*, tá ið hann er hálfloyttur. Hví ikki lata tað vakra orðið at smíða fáa betri sømdir og siga sum sópingarkona: »...smíða skip og bátar!« Vegir og flogvøllir kunnu vit eitt nú leggja ella bara gera. At enda eitt dømi, ið sýnir mun á orðunum at byggja og at smíða: Nú er Jákup farin at byggja (t.e. hús). Hann hevur fingið Óla at smíða fyrri seg.

Lesarabrøv

Nøkur orð um støðuna í landinum í dag o.a.

Føroyingar mugu vera eitt lög- ið fólkaslag; tá niðurgongdin kom yvir landið og alt skramlaði saman, segði ein færoyskur búskaparfrøðingur at danir áttu eina stóra skuld í armóðini, og áttu at gjalda uttanlandsskuld okkara og hjálpa okkum úr hesi kreppu, sum vit eru komin í, undir donskum yvirvaldi; men hvat gjørdur føroyingar?

Teir komu fleiri og skrivaðu í bløðini móti mannum og vildu skræða skinnið av honum fyrri tað, sum hann hevði sagt í sjónvarpinum; ein spurdi um maðurin var rættsiðaður, tí danir høvdu onga skuld í kreppuni. Men nú munnu teir flestu føroyingar sama, at rætt hevði maðurin, í hvussu so er, so hava danir fingið eyguni upp fyrri hesum.

Nú í seinastuni hava fleiri danir av tí betra slagnum útalað seg um málið, og allir eru teir komnir til somu niðurstøðu, sum okkara búskaparfrøðingur, at danir og heima-

stýrslógin hava stóra skuld av kreppuni í landinum.

Nú seinast hevur ein dansk kvinna (búskaparfrøðingur) verið her og hildið fyrilestrar um hetta evnið, og hon er ikki mjúk í orðavali sínum um heimastýrið, og um hvussu bankarnir hava borið seg at móti landi og fólki. Men tað sýnist ikki sum føroyingar vilja ella tora at trúgva hesum. T.d. skrivaði ein í Dimmalætting undir »Viðmerking« og sigur m.a. »tað er ein spurningur hvussu háttíðarliga henda danska kvinna eigur at verða tikin«.

Ein annar skrivaði eisini nú ein dagin um alt tað góða okkum hevur verið fyrri undir heimastýrslógin, men hann talaði einki um skilið nú er, undir hesi somu heimastýrslóg.

Soleiðis er tað bara allan vegin ígjøgnum. Heimastýrið hevur ærina av tí góða, meðan vit sjálvi hava skuldina av øllum tí illa, sum okkum er hent.

Endaloysnin!

Í hósðagsblaðnum, á síðu 8, høvdu vit grein eftir John Smith. Í øðrum teigi eru nakrar reglur »dottnar« burturímillum. Har skuldi standa:

Ketil og kúgvinn –

Alt gott um hetta at halda gjørdar avtalur, tað skal ein gera, og alt annað er moralskt forkastligt.

Men avtalur valdast – ein fortreyt fyrri at halda gjørdar avtalur er so avgjørt eisini, at gjørdar avtalur byggja á eitt moralskt og heiðurligt støði, og ikki – tilætlað ella óvart – bera brá av tilfúkum ósketni, sum tað her kann blíva talan um – hetta at avtalurnar gerast ein vanlagna fyrri annan, í hesum føri helst báðar avtalupartar, og tað í somu løtu avtalurnar binda.

Ketil gjørdi eisini eina avtalu – hann seldi kúnna ...

BBC

Leygardagur 26. febr.

- 0.15 World Service News
- 0.25 Newsnight
- 1.00-8.00 World Service News every full hour
- 1.25 Business Matters: »Managing to be Green«
- 2.25 Newsnight
- 3.25 Kilroy: »Violence against Babies«
- 4.25 Network East Fashion 2.2
- 5.25 The Clothes Show
- 6.25 Business Matters: »Managing to be Green«
- 7.25 The late Show
- 8.25 First Sight: »Church at the Crossroads«
- 9.00 Chucklevision: »Men in White Coats«
- 9.20 Maid Marion and her Merry Men: »Voyage to the Bottom of the Forest« 7.7
- 9.45 Blue Peter
- 10.10 Grange Hill
- 10.35 The O-Zone
- 11.00 Top of the Pops
- 11.30 Tomorrow's World
- 12.00 On the Line 5.5
- 12.55 A Question of Sport
- 13.25 Grandstand
- 17.15 News from London
- 17.30 World News Week
- 18.00 Football Results
- 18.10 Healthfile
- 18.15 Noel's House Party
- 19.15 Olympic Grandstand



- 20.35 Birds of a Feather: »Nine and a Half Days«
- 21.05 Love Hurts: »Time to go Home« 7.10
- 21.55 Sport '94
- 22.30 Later... with Jools Holland 5.10
- 23.30 The late Show

Sunnudagur 27. febr.

- 0.00-7.00 World Service News every full hour
- 0.25 World News Week
- 1.25 India Business Matters
- 2.25 The Clothes Show
- 3.25 Kilroy: »Pretty Women«
- 4.25 Film '94
- 5.25 India Business Report
- 6.25 Network East Fashion 2.2
- 7.25 The late Show
- 8.00 Newsround Extra
- 8.15 Breakfast with Frost
- 9.15 Sick as a Parrot
- 9.30 Blue Peter
- 9.55 Songs of Praise: »Pilgrim through this Barren Land«
- 10.30 Olympic Grandstand - from Lillehammer
- 12.30 World News Week
- 13.00 News from London
- 13.05 On the Record
- 14.00 Eastenders Omnibus
- 15.00 Olympic Grandstand and World Bowls



- 17.10 Antiques Roadshow: »Dawley«
- 17.50 Reportage: »Stardom«
- 18.30 Living Soap
- 19.00 News from London
- 19.10 Wildlife: »White Birds of Winter«